

КОЛЕКТИВНИЙ ПОРТРЕТ УКРАЇНСЬКОГО ДИПЛОМАТА ПЕРІОДУ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1921 РР.: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

Період Української революції надзвичайно багатогранний і включає в себе, поряд зі спробами вирішення соціальних проблем, перші кроки молоді держави на міжнародній арені. У зв'язку з цим, з особливою гостротою, постає вивчення всієї сукупності зовнішніх і внутрішніх чинників, що впливали на ефективність закордонної роботи, в тому числі, за допомогою просопографічного методу. Розгляд окремих персоналій та їх сукупності дозволяє більш точно відтворити внутрішню ситуацію, що склалася в дипломатичних представництвах революційної доби, встановити базові закономірності організації діяльності, відповідності рівня матеріального забезпечення потребам представництв.

Дипломатичних представників Української держави доцільно аналізувати як особистостей, сформованих під впливом декількох чинників:

- походження (станове походження та станова приналежність), що впливало на формування соціокультурної пам'яті, та її ретрансляцію в середині професійної групи;
- світогляду, тобто набору ідеологічних та соціальних стереотипів, які нав'язувалися середовищем проживання та перебування;
- історичного періоду, зумовлені середовищем перебування.

У першому чиннику, тобто походженні, важливо розрізняти такі складові як «станове походження» та «станову приналежність». Обидва фактори детермінують базові установки штату представництв, але саме у їх взаємозв'язку відбувається формування відправних точок для аналізу дипломата. Станове походження виступає в формі ідей, часто нейтрально або національно-патріотично виражених в якості відправної точки. Ототожнення себе з нащадками козацької старшини або патріотично налаштованих верств населення, які обстоювали права та свободи українського народу в різні періоди історії, мало значний вплив на методи та ефективність роботи

Чинник світогляду окреслює вплив культурної, освітньої складової на формування особистостей дипломатичних представників, які в результаті революційного процесу стали представниками інтересів Української держави за кордоном. Історичний період також слід виділити окремо. Революційна доба, через особливості характеру процесу, значно вплинула на швидкість подій, що відбувалися, і на зміну внутрішньої ситуації в країні, міжнародної обстановки, спричинила світоглядний злам у переважній більшості політичної еліти молоді Української держави.

Головна проблема дослідження впливу кожного з чинників полягає в неможливості цілеспрямованого контролю над станом об'єкту.

Аналіз особистостей зі сформованим світоглядом та прожитим життям достатньо складний процес.

Для дипломатичних представників як професійної групи недоцільно розглядати внутрішню спорідненість (тільки для окреслення конфліктних ситуацій), але важливою є партійна приналежність та політичні уподобання, особливо для розгляду пріоритетів зовнішньої діяльності.

У представників дипломатичної групи можна виділити два визначальні компоненти – ототожнення себе з певним соціальним станом та політичні уподобання, детерміновані віком, середовищем проживання та набутим досвідом суспільної роботи. Ці зміни в нормальних умовах стабільного економічного розвитку є порівняно повільними, в змістовному плані консервативними, еволюційними і завжди зберігають пам'ять про минуле. І саме тут вступає в силу третій чинник – історична епоха, в якій відбувалося створення, становлення та діяльність українських закордонних дипломатичних представництв. Вплив великої кількості зовнішніх та внутрішніх факторів, що сприяли зміну світогляду (уподобань, розуміння процесів, свої ролі в історії та позиції).

Досягти цього дозволяє розбиття генеральної сукупності на різноманітні категорії, наприклад за віком (датою народження та смерті), освітою (вища, середня, початкова, фах, університет, рік вступу та закінчення навчального закладу), займаною посадою (голова дипломатичного представництва, радник, секретар, аташе, урядовець, кур'єр). Матеріали дозволяють аналізувати життя дипломатів як представників окремої професійної групи, допомагають простежити внутрішні зміни та еволюцію розуміння процесів та методів роботи постійних закордонних представництв (посольств та надзвичайних дипломатичних місій).

Література

1. Верстюк В., Осташко Т. Діячі Української Центральної ради: Біографічний довідник. К.: Б.в., 1998. 255 с.
2. Веденєєв Д. Дипломатична служба Української держави. 1917–1923 роки. К.: Наук.-вид. від. НА СБ України, 2007. 260 с.
3. Гайдуков Л. Традиції України в підготовці дипломатичних кадрів: діалог з історією, 1918–1922 рр. // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 1998. Вип. 1. С. 66–71.
4. Дацьків І. Дипломатія українських державних утворень у захисті національних інтересів 1917–1923 рр. Т.: Астон, 2009. 519 с.
5. Ластовець Н. О. Освітній рівень та віковий поділ українських дипломатичних представників початку ХХ століття // Гілея: збірник наукових праць. Дніпро, 2016. Вип. 109 (№ 6). С. 74–77.
6. Ластовець Н. О. Життя та діяльність представників українських дипломатичних місій (1918–1921 рр.): дис. ... кан. іст. наук. Харків, 2018. 269 с.
7. Матвієнко В. Дипломатичне забезпечення розбудови державності: перші відомства закордонних справ України // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2008. Вип. 14. С. 207–211.
8. Соловйова В. Дипломатична діяльність українських національних урядів у 1917–1921 рр. К.: Ін-т історії України НАН України, 2006. 394 с.
9. Стопчак М. Особовий склад дипломатичного корпусу доби національно-визвольних змагань: історіографічний огляд // Проблеми вивчення історії Української революції 1917–1921 років. 2012. Вип. 7. С. 64–88.
10. Стрельський Г. Українські дипломати доби національно-державного відродження (1917–1920 рр.): біогр. довід. К., 2000. 48 с.